

Ораза байрам булан къутлав

Дагъыстан муфтиятны атындан да, оьзюмню атымдан да бары да бусурманланы етип гелген Ораза байрам булан къутлайман!

Ислам диндеги бу лап абурулу байрамланы бириси ва шо гергиден къардашлыкъны, рагъмулукъну, биригивню белгиси.

Бу йыл рамазан ай лап исси гюнлеге къаршу гелди. Бары да къыйынлыкълагъа да къарамайлы, бусурманлар чыдамлыкъны гёрсетип, кеп сююп ораза да тутду, таравигъ намазлар да къылды. Бары да межитлерде ифтарлар (ораза ачывлар) оьтгерилди, шолалыкъ булан Аллагъны разилигин ва рагъмулукънун къазанмагъа мурат тутуп.

Рамазан айда биз барыбыз да ругъ тазалыкъгъа етишмеге къасткъылабыз: яман ойлардан арчыланабыз, ялгъан ва айтды-къуйтду сёз-

лени къоябыз, эришивлерден къачабыз, гъажатлылагъа кёмек этебиз ва гюнагъларыбыз гечилерге умут этебиз. Оьз гезигинде мен Аллагъу таалагъа тилеймен, Ол бизин яхшы амалларыбызны гелеген рамазан ай болгъунча сакъласын, деп.

Гъар бусурман адам учун Ораза байрам – эсги хатирлени къоймакъгъа ва къардашлыкъ аралыкъланы беклешдирмекге атив имканлыкъ.

Гъар иманы барлагъа бу байрамны агълюсю, къардашлары булан къаршыламагъа ёрайман. Бу гюн етимлеге ва амалсыз яшайгъанлагъа рагъмулу болмагъа унутмагъыз.

Есибиз Аллагъ бизин оразаларыбызны, яхшы ишлерибизни къабул этсин, гюнагъларыбыздан гечсин ва Ер юзюндеги бары да адамлагъа савлукъ ва парахат яшавлукъ, бизин Ватанабызгъа буса – чечкенив берсин!

ДАГЪЫСТАННЫ МУФТИСИ
АГЪМАТ ГЪАЖИ АБДУЛАЕВ

НАСИГЪАТ

...Сабурулукъ гёрсетмек гъажатлы

Гъей бусурманлар, билигиз, адамланы янындан болагъан яманлыкъгъа айрыча чыдамлыкъ (сабурулукъ) булан янашма герек. Эсде сакълагъыз, яманлыкъ этегенге ва гъатта шону этме иштагъландырагъангъа да Къудратны Еси Аллагъ сёзсюз кюйде олагъа оьзлер къаршы турма болмажакълагъа бакъдыражакъ.

Шогъар гёре гъар къул Къудратны Еси Аллагъгъа оьзюн гъар тюрлю къаламалыкълардан ва яманлыкълардан аман сакъламакъны тилеме герек. Эгер де Аллагъны къулу оьзюнден айыпсыз къайсы буса да бир къаламакълыкъгъа къошулушгъан буса, бизин дин илму

уьйретеген кюйде, лап адилли ва тюз иш яманлыкъгъа яхшылыкъ булан жавап бермек болур. Эгер де шолалыкъ этме гючю етишмей буса, къыйыкъсыгъанлардан гечмекни къастын этме тюше, ва шону булан олагъа бакъгъан якъда рагъмулукъ гёрсетип, шо ёрукъда сабурулукъ этип, къаламалыкъны отун сёндюрме бажарылыр. Эгер де Аллагъны къулу шолалыкъ этме бажармаса, шолалыкъ гезиклерде огъар, Аллагъ язгъангъа ирия болуп, къаламалыкъны башлагъанлар гелтиреген заралгъа сабурулукъ кюйде чыдама тюше, шону булан бирге, олагъа жавап гъисапда гъеч бир чара да гёрме герекмей. Эгер де Аллагъны къулун буса да къаламалыкъны оту къуршап алса, шондан лап яхшы къайда булан – йымышакълыкъ ва ювашлыкъ булан къутулма герек. БЕТ 6

ШАТЛЫКЪ

Байрамныбыз къутлу болсун!

Гъюрметли дин къардашларым ва къызардашларым! Сыйлы болгъан, берекетли болгъан Ораза байрам гелди. Шу сыйлы байрам булан сизин барыгъызны да къутлама сюемен. Тутгъан оразаланы, къылгъан таравигъ намазланы, этген гъар бир яхшы амалланы Аллагъу таала къабул этсин. Аллагъу таала барыбызны да дюнья балагълардан да, къабурну азабындан да, ахыратны къыйынлыкъларындан да сакъласын. Ожакъларыбыздан берекет таймасын. Дюньяда ва ахыратда талайлы ва насипли къуллардан этсин. Оразаларыбызны ачып сююнегенде ймик, ахыратда да барыбызны да Аллагъ женнет булан сююндюрсюн.

3 БЕТ

АГЪВАЛАТ

Ораза байрам

Ораза байрамны алдындагъы гюнню ахшам намазны вакътиси гелгенде, байрам башлана. Шо замандан тутуп бары да бусурманлагъа такбир охума яхшы, къычырып охуса дагъы да яхшы: «Аллагъу акбар, Аллагъу акбар, Аллагъу акбар. Ла илагъа илла лагъу ва ллагъу акбар. Аллагъу акбар ва лиллагъыл хламд». Такбирни ид намазны заманы гелгенче (Ораза гюн къылынагъан байрам намаз) ахшам да, гече де, тангда да охуй.

Ораза байрамны алдындагъы гечени Аллагъгъа сужда къылывда, ибадат этивде йибермеге яхшы. Сав гечени узагъында ибадат этмеге бажарылмай буса, гечени кеп янын яда бир сагъат буса да ибадат этмеге къаст къылмагъа яхшы. Яссы ва эртенги намазланы да межитде жамият булан къылмакъны гъайын этмеге де яхшы. Байрамны алдындагъы гече Къуръан охуй, зикир эте, салават сала, алгъышлар тилей, борч намазлары барлар шоланы телеп къыла.

Гечени ортасындан ид намаз болгъанча къаркъара тазалыкъны болдурмагъа яхшы (байрамны гъюрметине киринмеге, чачланы ва тырнакъланы гесмеге ва шолалыкъ оьзгени).

Ораза байрам гюн орундан эрте де туп, гече киринмеген бусанг, киринмеге, тишлени тазаламагъа яхшы.

3 БЕТ

Пайхаммарны асарлары Хасавюртда

2 БЕТ

Бусурманланы сайлавларда ортакъчылыкъ этивю

4 БЕТ

Чыдамлыкъ

5 БЕТ

Низамсызлыкъ

7 БЕТ

Бизин якълы улан Къуръан охувда экинчи ерни алгъан

Бирлешген Арап Эмиратларда июнь айны 12-23-нчю гюнлеринде Къуръан охувдан халкъара конкурс оьтгерилген. Дубаиге оьз гюнлерин гёрсетмеге дюньяны гьар еринден дегенлей хыйлы пагъмулу адамлар жыйыла. Россия-

лы бусурманлар дагъыстанлы улан бу ажайып гьюрметли ярышларда экинчи ерге етишмеге болгъанына сююмлей болмады. Хасавюрт районну Янгы Костек юртунда яшайгъан Билал Абдулхаликов Сыйлы Китапны билегени янгылыкъ тюгюл, ол булай нечесе конкурсларда ортакъчылыкъ этген, алдынлы ерге етмеге болгъан. 2012-нчи йыл ол Къуръан охувдан дюньяда лап пагъмулу адам деп белгиленген болгъан.

Къуръан охувдан Дубаидеги халкъара бу ярышлар гертиден лап абурлулардан санала. Шо саялы гьар йыл оьтгерилеген бу конкурсга дюньяны ер-еринден гелген лап пагъмулу адамлар жыйыла.

Бабаюрт районну имамларыны жыйыны

Гьар ай Бабаюрт районда имамланы жыйыны оьтгериле. Июнь айны ахырларында да башында районну имамы Магъамматрасул гьажи Магъамматов да булан шоллай гезикли жыйын болду. Районну имамлары, муфтиятны бу бойдагы ярыкъландырыв бёлюкню къуллукъчулары, «Ас-салам» газетни вакиллери, «Инсан» деген рагъмулу фондну ишчилери ортага салынгъан масъалаланы устюнде ойлашды, пи-крукъ алышдырды.

Масала, жыйылгъанлар язлыкъ вакътиде, яшлар каникуллар заманында ругъкъылыкъ тарбияга багъышлангъан ишни нечик дурус къурса, яхшы болур деген тема арага чыкъды. Ораза айны ахырчы гюнлеринде ва байрамда не ймик ишлер гезалгъа тутулгъаны да ачыкъ этилди.

Олай да ювукъ арада «Благонравие

праведников» деген китапга гере оьтгерилежек конкурсну гьакъында айтылды, нечик оьтмеге гереги ойлашылды.

Жыйынны ахырында, жыйынны жамын чыгъара туруп, Магъамматрасул гьажи имамлагъа баракалла сёзлер айтды, ярыкъландырыв ишинде дагъыдан дагъы устюнюкळेге етишмеге ёрады.

Муфтиятда ругъанилени жыйыны оьтгерилди

Рамазан айны ахырларында Дагъыстан муфтиятда башында муфтини ишин заманлыкъга юртеген Магъди гьажи Мутаилов булан ругъанилени жыйыны оьтгерилди. Жыйында муфтиятны бёлюклерини ёлбашчылары, имамлар, алиimler ортакъчылыкъ этди ва Ораза Байрамны да, байрам намазны гьакъында да сёз юрюлду.

Бары да бусурманлар учун бек

чакъы кеп англатыв ишни юрютмеге чакъырды.

– Шариатда ёкъ адатланы кьоймагъа тарыкъ, нечесе йыллар халкъ арада динге кыйышмайгъан адатлар юрюлюп тура, – деди ол. – Масала, байрам гюн савгъатлар бермеге мердешге айлангъан. Амма биревлени шогъар имканлыкъы бар буса да, хыйлыланы шогъар гючю етишмей. Шо саялы пакет оьлешивню кьоймагъа тарыкъ. Яшланы гьакъында айта буса, олар кьутламагъа гелегенликни кьаршылама яхшы, олага татлиликлер берип де гёнгюн алмагъа яхшы.

Олай да жыйынны барышында Магъди гьажи байрамга гьазирлевню ишлерини арасында республикан субботник этмеге гезалгъа тутулгъаны айтды.

Субботник кьайсы гюн оьтгерилежек гьакъда алданокъ белгиленежек ва республиканы межитлеринде шо гьакъда айтылажакъ.

агъамиятлы бу байрамны гьакъында айта туруп, Магъди гьажи Мутаилов имамлагъа ва алиимлеге байрамны гьакъында халкъ арада болгъан

Пайхаммарны асарлары Хасавюртда

Июнь айны ахырчы гюнлеринде Пайхаммарны асарлары Хасавюрт шагъарга гелтирилди ва олар мунда рамазан ай битгинче къалажакъ. Шагъарны баш жума межитинде бу гьайранлыкълагъа сюйген адамлар гелип, кьарамагъа бола.

Мугъаммат Пайхаммарны асарларыны сакълавчусу Дагъыстанны муфтиси шайх Агъмат гьажи Абдулаев гьар бусурман адам учун юрегине ювукъ асарланы оьзю гелтирди ва байрам болгъанча олар мунда кьалар, деди.

Асарланы кьаршыламагъа райондан ва шагъар дан гелген хыйлы халкъ алдына чыкъгъан. Бусурман адамлар ёл бойда эретуруп, кьолларында байракълар, палакатлар тутуп, Аллагъны Элчиси булан байлавлу асарланы кеп сююп кьаршылай. Асарланы мавлет, зикир охув, салават салыв булан кьаршылайлар. Шагъарга гиреген

ерде буса, абурлу кьонакъланы чепген къаптал гийген атлылар да кьаршылап, ёлун межитге ерли узаталар.

Олай да асарлагъа гьюрмет ва абур билдирмеге мурат булан межитни абзарында Дагъыстан муфтиятны къуллукъчулары, алиimler, белгили спортсменлер, гьакимиятны вакиллери, республиканы сясат ва жамият кьурумланы къуллукъчулары, Хасавюрт шагъарны ва районну халкъы, олай да хоншу Мычыгъыш республикадан гелген кьонакълар да жыйылалар.

Амалсыз яшайгъанлагъа кёмек этмеге кьыйын тюгюл

Гертиден де, биревлер, сайки кёмек этмеге сююп йиберсем, пакъыр яшайгъанланы кьайдан табайым, деп ойлашамагъа бола. Амма бу масъала тынч чечиле, аслусу рагъмулу кюйде кёмек этмеге сюегенлер болмакъ, амалсыз яшайгъанланы тапмагъа кьыйын болмас.

Сюегенлер оьзлер билегенлеге кёмек кьолун узатмагъа бола, аварага гирмеге сюймейгенлер буса, рагъмулу фондлардан таба кёмегин эте. «Инсан» деген шоллай фонд оьзлер де кёмек эте, сюегенлер учун пакъыр яшайгъанланы адреслерин де айтып бере.

Яшав гёрсетеген кюйде, аслу гьалда имканлыкъы барлар бу ишни рагъмулу фондга тапшура, неге тюгюл фондну сынаву да бар, кимге не зат тарыгъын да яхшы биле. «Инсан» пакъырланы сянгъын юрюте, кёмекни де бир этип кьоймай, кьайтара-кьайтара шону болдура, болагъан кюйде оланы яшав гьалын енгилешдирмеге кьарай.

Гьали-гьалилерде аты белгисиз улан рагъмулу бу фонддан осал яшайгъан бир кьатынгишини турагъан ерин билип, оьзю сатып алып, огъар йымырткъа, ун, кабахурма, чай, урлукъ май, макарон, дюгю, шекер, гречка ва татлиликлер етишдирген болгъан. Ораза айда уллу зувап къазанмагъа болгъан, Аллагъ къабул этсин!

Булай мисалланы гьар гюн гёрмеге болабыз, осал яшайгъанлагъа кёмек этмеге сюегенлер бу иште тынч кюйде кьошулмагъа бола.

Эгер бу сатырланы охуп, юреги жьымырлап, Есибиз Аллагъны разилигин къазанмагъа негет булан, пакъыр яшайгъанланы сююндюрмеге сюй-

генлер болса, олар учун «Инсан» деген рагъмулу фонд шоллайланы кьайдан тапмагъа болагъанны айтмагъа гьазир. «Инсан» деген рагъмулу фондну бу 8 909 480 88 88 номериндеги WhatsApp шоллайлагъа ёл ачар.

Гьажгъа нече адам баражагъы белгили

Гьар йыл заманы гелгенде Сауд Арабстан булан сёйлешип пачалыкълар гьаж квотларын белгилей. Сыйлы ерге бармагъа сюегенлер не заманда да кеп бола, тек сюегенлер учун барысына да ерлер етишмей. Масала, Индонезияда яшайгъанлар гьаж кьылмакъ учун орта гьисапда 37 йыл кьарайлар.

Аллагъга шюкюр, бизин улкебизде олай кеп заман кьарамагъа тюшмей ва имканлыкъы барлар, айрокъда биринчи гезик барагъанлар рагъат кюйде бу борчун кютмеге болалар.

Артдагы гюнлерде белгили болгъан кюйде, этилген сёйлешивлени натижасында Дагъыстан учун гьаж кьылмагъа 6 минг ер гёрсетилген. Шо гетген йылны санавуна тенг геле.

Гьалиге гьисап этилген кюйде, Сауд Арабстанга биринчи гюплер август айны 24-нде чыкъмагъа башлажакъ. Сапар чыгъыв 5-нчи сентябрьге ерли узатылажакъ. Гери кьайтыв буса сентябрь айны 16-ндан 25-и болгъунча болажакъ.

Байрамыбыз кѳутлу болсун!

АРСЛАН ГЪАЖИ МОЛЛАЕВ,

ЯХСАЙ ЮРТНУ ИМАМЫ

1 « Къардашларым! Байрам гечени де ибадат булан оьтгермеге къаст этейиклер. Пайхамарыбыз ﷺ: «Ким байрам гечелени ибадат булан оьтгерсе, шо адамны юреги оьлмес, башгъаланы юрекleri оьлеген заманда», – деген (Ибн Мажгаь). Юрек оьлмекни маънасы, адам гъакъны гьрмей, англамай, хантав къала. Шо гечелени ибадатыны берекети булан буса, шо адам шоллай болмас.

Къардашларым! Байрам гюн Аллагъу таала оьзюню къулларына айрыча рагъму этеген гюндюр, гюнагълардан гечеген гюндюр. Ибн Масъуд айта (разыяллагъу ангъу), Пайхамарыбыз ﷺ булай айтды деп: «Бусурманлар рамазан айны оразасын да тутуп, байрам намазгъа чыкъгъан заманда, Аллагъу таала айтар: «Гьей мени малайиклерим, гъар бир ишлейген адам оьзюню ишине берилеген гъагъын талап этедир, мени къулларым буса рамазан ай ораза тутгъан ва байрам намазгъа чыкъгъан, оьзлени гъагъын (яда оразаны зувабын) талап этелер.

Сиз шагъат болугъуз, мен оланы гечгенге». Сонг булагъа тавуш геле: «Гьей Мугъаммадны уьммети, уьйлери гизге къайтыгъыз, сизин гюнагъларыгъыз гечилди ва Аллагъ оланы яхшы амаллагъа айландырды». Сонг Аллагъ да айта: «Гьей мени къулларым, Мени разилигимни алмагъа сиз ораза тутдугъуз, ва Мени разилигим учун оразаны ачма да ачдыгъыз, туругъуз гечилген гъалда».

Байрам гюн олай гюндюр, оьзюнде иблис бек ачувланагъан. Аллагъны рагъмусун, ниъматларын, сыйлылыкъларын гьрюп бусурманлагъа берилеген, о оьзюне ер тапмайдыр. Шо яхшылыкъланы ким ала деп сорасагъыз, герти бусурманлар ала, шулай сыйлы гюнлени абурун, сыйын сакълайгъан.

Пайхамарыбыз ﷺ гъадисинде бар: «Байрам гюн болгъан заманда, Аллагъу таала малайиклерин дюньяны ер-ерине йибередир. Олар айтала, гьей Мугъаммадны уьммети, чыгъыгъыз сыйлы болгъан Есигизге. Ва олар байрам намаз къылмагъа баргъан заманда, Аллагъ олагъа рази болуп айтадыр, гьей Мени малайиклерим, Мен сизин шагъат этемен, олар тутгъан оразалагъа Мен Оьзюню разилигимни билдиремен ва оланы мен гечме де гечемен». Ораза тутгъан адамлагъа Аллагъ рази боладыр, гюнагъларын да гечедир, этген дуаларына жавап да бередир ва Оьзюню

сыйлы малайиклерин шагъат да этедир Оьзю шоллагъа рази экенге.

Шо саялы къардашларым, байрам намаздан хантав къалмайыкъ, яшларыбызны да алып межитлеге барайыкъ, гиччиден тутуп яхшы затгъа уьйретсек арив болур. Межитте етишип болмасакъ, уьйде этме де ярай байрам намазны.

Шунда дагъы да эсгерме сюемен байрам сагъланы гъакъында. Адам оьзю саялы да, оьзю сакълайгъанлары (нафакъа) саялы да сагъ чыгъарма борч бола. Ананы къурсагъындагъы тувмагъан яшгъа сагъ чыгъарылмай. Рамазан айны ахырынчы гюнюню ахшам намазы болгъанча тувгъан яшгъа сагъ чыгъарыла, ахшам намаздан сонг тувгъан яшгъа чыгъарылмай. Бир сагъ имам Шафиини мазгъабы-

ан ердеги закят тиегенлеге бермеге тийишли бола. Сагъланы чыгъарма лап да яхшы заман – байрам намазгъа баргъынча чыгъарып бермеқдир. Шо гъакъда Пайхамарыбыз ﷺ булай айтгъан: «Ким сагъны байрам намазны алдында чыгъарса, шо къабул болгъан закят сагъдыр. Амма намаздан сонг чыгъарса, оьзге садагъа йимик» (Байгъакъи). Шу гюнлерде пакъырланы, етимлени кеп сююндюрме къаст этигиз. Биз оланы сююндюрсек, Аллагъ бизин де сююндюрер.

Усман асгъаба (разыяллагъу ангъу) сагъны байрам намазны алдында чыгъармагъа унутгъан болгъан, ва шону унутгъан саялы бир къулну азат этген. Сонг Пайхамаргъа ﷺ шону гелип айтгъан. Пайхамарыбыз ﷺ айтгъан: «Гьей Усман, эгер де сен юз къулну азат этген болгъан бусанг да, намазны алдында сагъны чыгъарып алагъан зувапны алмасдын», – деген. Гъар бир яхшы амал оьзюню вакътисинде этилсе, ону даражасы да, зувабы да бек артыкъ боладыр.

Дагъы да къардашларым, байрам гюн Аллагъны кеп эсгерме герекдир. Пайхамарыбыз ﷺ булай айтгъан: «Сиз байрамларыгъызны безендиригиз, арив этигиз «Аллагъу Акбар», «Ля илягъа иллялагъ», «Алгъамдулиллягъ», «Субгъаналлагъ» деп Аллагъны макътайгъан сьзлер айтмакъ булан» (Табарани). Аллагъ берген ниъматлагъа шюкюр этсек, о ниъматланы Аллагъу таала артдыражакъ. Ашны, сувну исрап этмейиклер, бу гюнлерде кеп исрап этиледир. Шолайлардан болмайыкълар.

Бу гюнлер бирьв-бирьвню къутлайгъан гюнлер, гьнгюн алагъан гюнлер, улдуланы гьрме барагъан гюнлер. Аллагъу таала барыбызны да этген яхшы амалларыбызны къабул этсин, йылдан йылгъа есен-аман етишме Аллагъ кьмек этсин.

на гьре 2 кило 600 грам будай бола. Сагъ чыгъармакъ булан ораза тутгъанда болгъан тарыкъсыз сьзлерден, ишлерден адам тазаланадыр. Пайхамарыбыз ﷺ шоллай деп айтгъан. Сагъланы да адам оьзю турагъ-

Ораза байрам

1 « Шо гюн таза (бар буса, янгы) опуракъ гиймеге, бармагъына гюмюш юзюк такъмагъа, атир ийислер сепмеге, талиликлер ашап (масала, кабахурма яхшы) ид намаз къылмакъ учун эртерек межитте бармагъа яхшы.

Ораза байрам гюн шат болмагъа, бусурманлагъа салам бермеге, оланы байрам булан къутламагъа ва оразасын Аллагъ къабул этсин деп ёрамагъа, къардашларына къонакълый бармагъа, хоншуларын, къурдашларын, танышларын да къутламагъа, алданокъ онгарылып, къонакъланы къабул этмеге де тарыкъ.

Бу гюн пакъыр яшайгъанлагъа садагъа оьлеше, Ораза байрамны алдындагъы ахшам къабурлагъа бара, оьлген къардашларына дуа охуй. Сагъны чыгъарып, тийишлилеге бермеге де унутмагъа ярамай.

Байрам намаз (Салат-уль-ид)

къылынагъан кюй

Салат-уль-ид – байрам гюн къылынагъан эки ракаатлы сюннет намаз. Ону Ораза ва Къурбан байрамларда гюн чыкъгъан сонг бир сагъатлардан сонг къыла. Ону вакътисин межитни имамына алданокъ сорап белгилесе яхшы болур.

Ид намазны уьйде къылма да ярай, амма эргишилер шону оьзге бусурманлар булан межитте къылса яхшы. Межитте бир ёл булан, къайтагъанда буса, башгъа ёл булан къайтма яхшы, неге тогюл Аллагъны Элчиси де шолай эте болгъан.

Ид намаз къылгъанча булай негет эте: «Мен негет этдим, ораза байрам себеп болуп, ид деген эки ракаатлы

сюннет намаз къылмагъа Аллагъ учун». Эгер де намаз жамият булан бирче къылына буса, негетте «жамият булан бирче» яда «имамны артына тюшюп» деп къоша.

Негетни арты булан «Аллагъу акбар» деп айтыла ва къолланы къулакъланы даражасына ерли гьтерип, намаз къылма гирише. Билегенлер, намазны башында охулагъан «Важжагъуну» охуй. Шондан сонг, янгъдан къолланы гьтерип, «Аллагъу акбар» деп айта, сонг къолланы тьшюню тюбюнде жыйып («Фатигъаны» охуйгъанда йимик), булай айта: «Субханааллагъи валь хамду лиллягъи ва ла илагъа илла лагъу валлагъу акбар».

Бу дуаны охугъан сонг, янгъдан къолланы гьтере ва

«Аллагъу акбар» деп айтып, къайтара «Субханааллагъи...» деп охуй. Шо койде етти керен «Аллагъу акбар» ва алты керен шо дуа охула. «Аллагъу акбар» деп етти керен охуп битген сонг, «Аьзуну...» айта ва «Фатигъа» сураны охуй. Къалгъан яны оьзге намазларда йимик этиле. Экинчи ракаатда «Фатигъа» сураны алдында «Аллагъу акбар» деп де, шо айтылгъан дуаны да янгъдан охуй, тек «Аллагъу акбар» деп беш керен, дуаны буса дьрт керен охуй.

Эки де ракаатда «Фатигъа» сурадан сонг Къуръан аятлар охумагъа яхшы. Биринчи ракаатда «Къаф», экинчи ракаатда – «Икътараба» деген сураланы охумагъа яхшы. Шоланы билмейгенлер биринчи ракаатда – «Къул я айугъал кафирун», экинчи ракаатда – «Къулгъуну» («Ихлас») охуй.

Ид намазны уьйде къылагъанлар, шону уягълюлери булан (къатыны, яшлары, анасы, къызардашлары ва ш.б. булан) жамият гъисацда къылса яхшы.

Ид намазны ёлавчулагъа да къылмагъа яхшы.

Эсгерилген намазны къылып болмайгъанлар, шону орнунда эки ракаатлы сюннет намаз къылмагъа бола, негетин ид намазгъа деп тутуп. ► 6

Бусурманланы сайлавларда ортакчылык этивю

Муъмин адам сайлавларда ортакчылык этме боламы?

Шо «иджихад» масъала гысапла-на (оъзюне Къуръанда ва Суннетде тувра жавап ёкъ масъала), ва шогъар жавап шонда ортакчылык этив бусурманлагъа пайда болажакмы, яда сайлавларда ортакчылык этив бусурманлагъа зарал гелтирежекми деп гысапга алып бериле.

НЮРМАГЪАММАТ ИЗУДИНОВ

Шо саялы, эгер ортакчылык этивден пайда артыкъ буса, сёзсюз кюйде, бусурманлагъа сайлавларда ортакчылык этме тюше. Шогъар гёре бу масъалагъа байлавлу къарар бусурманлар яшавлукъ этеген улкелердеги пачалыкъ къурулушну ва сайлавларда ортакчылык этеген адамдан гысил бола. Шо къайдагъа гёре, сайлавларда ортакчылык этив бир пачалыкъ бусурманлагъа пайда гелтирме, башгъасында буса, некъадар зарал гелтирме бола.

«Фикхны Ислам академиясы» 2007-нчи йыл 8-13 ноябрде (28-27 Шаввалъ, гъижрагъа гёре 1428-нчи йыл) оъзюню Маккада оътерилген 16-нчи мажлисинде «Бусурманланы бусурман тюгюллер булан бирче сайлавларда ортакчылык этивюню гъакъында» къарар чыгъаргъан.

Бу масъалагъа байлавлу бары да ахтарывлагъа ва арагъа салып ойлашывлагъа тынглагъан сонг, мажлис шулай къарар чыгъаргъан:

1. Бусурманланы бусурманлар тюгюллер булан бирче ислам тюгюл пачалыкъларда сайлавларда ортакчылык этивю ислам политиканы масъаласы болуп токътай, ва шону пайдалы ва заралы гысапга алынып чечиле. Шо масъалагъа байлавлу фетваны да замангъа, ерине ва гъалына гёре башгъалыкълары бола.

2. Ислам тюгюл пачалыкълары бары да ватандаш ихтиярларындан пайдалангъан бусурманланы парламент ва шо ёрукъу сайлавларда ортакчылык этме толу ихтияры бар, неге тюгюл, ону шо сайлавларда ортакчылык этивюню онгайлы якълары артыкъ. Шо, мисал учун, Ислам динни яхшы якълардан пропаганда этив, шо пачалыкъда бусурманланы кёп тюрюлю масъалаларын якълав, бусурманланы гъакъында яхшы асар этив болдурма, гъакылыкны ва адилликни адамлары булан бирче ишлеп, шону кюрчюсюнде гъакыкъатны ва адилликни яшавгъа чыгъарма бола.

Шолар барысы да шу къайдалагъа гёре яшавгъа чыгъарылма герек:

Биринчилей, сайлавларда ортакчылык этеген бусурманны тавуш беривю бусурманланы ортакъ ишини пайдасы учунгъу ва олардан заралны тайдыривну негетти болма герек;

Экинчилей, сайлавларда ортакчылык этеген бусурманлар оланы ортакчылыкны шо пачалыкъны бусурманларына пайда гелтирежекге байлавлу къасты болма: центрда оланы якълав, талапларын хас ва ёлбашчы адамлагъа этишдирип, бусурманланы дин дюньялык пайдаларын якълав;

Учюнчюлей, бусурмананы сайлавларда ортакчылык этивю оланы динге къаршы чыгъагъан гъаллагъа гелтирме герекмей;

Сайлавларда ортакчылык этивге ва Ислам тюгюл пачалыкъны вакилик къурумларына рутгъани чини бар яда дин къуллукъда олтургъан адам буса, шогъар байлавлу болуп да оърде эстерилген ймик къарар болажакъ.

Шариатгъа гёре простой бусурман учун да, дин къуллукъну башын тутгъан бусурман учун да, бир тюрюлю увакъ-тоек затлар болмаса, динни буюрувуну башгъалыкълары ёкъ, ва ону сайлавларда ортакчылык этивюнде де гъеч эрши зат ёкъ. Шону устевюне де, ону сайлавларда ортакчылык этивю бусурманлагъа пайда гелтирме болажагъына имканлык бар буса, тавуш беривде ортакчылык этив шо суннет иш болажакъ, неге тюгюл, Юсуп пайхаммар пиръавунгъа оъзон улкени сурсат запларыны управлюющий этип белгилемекни тилеген, нечик чи шондан халкъгъа кёп уллу пайда бола болгъан. Ол гележекде шонда низам ва адиллик токъташдырма бо-

лажагъын гыс эте болгъан. Къудратны Еси Аллагъ Къуръанда булай айта (маънасы): «Ол (Юсуп) булай деген: «Мени Ер юзюню хазна-байлыкларыны устевюне сал, нечик чи, мен – намуслу, билеген сакълавчуман» (сура «Юсуп», аят 55)», яни, ол нени устевюне салынган байлавлу билимлини еси ва шону гёреген адам.

Ибн Касир, шо айтгъа англатыв бере туруп, булай яза: «Юсуп пачагъа оъзон сурсат малланы ва тюшюню управлюющий этип белгилемекни тилеген, ону мурады гележекде болажакъ къургъакъ йылларда тийишли даражадагъы олъчевде ашлык жыймакъ ва ол шо тюшюмге гъакылыкны ва онгайлы кюйде башчылык этмеге болгъан. Пиръавун Юсупну тилевю кябул этген, неге тюгюл, ону оъзюню къырыйында сакълама ва огъар гъюрмет этме суйген» («Муътасар Тафсир»).

Юсуп бусурман тюгюл пачалыкъны пачасына, оъзюне гъакимлик берип, управлюющий этип белгилемекни, шолукъда ашлыкны тюшюмюн жыйывгъа, складларда жыйывгъа ва аман сакълавгъа ёлбашчылык этме болажагъын айтгъан. Ол шо гъакъда неге тилеген? Неге тюгюл, шонда савлай Мисрини халкъына ва бусурманлагъа уллу пайда болгъан.

Шо саялы къайсы бусурмангъа да, ол не ймик дин къуллукъну башын тутгъан буса да, сайлавларда ортакчылык этивде ва гъакимлик къуллукъгъа ес болувда, эгер шонда бусурманлар учун пайда бар буса, къадагъа этив ёкъ.

Аллагъ яхшы биле!

Гъакъ герти иманлыкъ. Шогъар не зат гелтире?

Оъзюне сужда къылмакъны талап этмек учун Къудратны Есин не зат борчлу этген? Бизин устыюбюзге адатланы кютмекни борчун салма, иманлыкъгъа тюшюмне не зат иштагълы этген?

Гъар къайсы авурлукъдан да оъзюню къулларын эркин кюйде къойма, оъзлер суйген кюйде яшавун къурма къойма, яшавунда олар истейген низам болдурма къойма болмагъанмы? Оланы башына низамсыз кюйде артсыз-алсыз гелеген бир-бир сораплар оланы бирисине къайта, шо да оланы талчыкъдыра ва рагъатлыкъ бермей: не учун Аллагъ мени оъмюр боюмда пурманларыны ва борчларыны авурлукъну тюбюнде тутта? Эгер мен шоланы барысын да кютмесем, онда не зат кемижек яда артажакъ?!

Асрулар бою авдарма бажарылмагъан зор уллу терекни де, ичинден ашап, йыкъма болагъан журт ймик, адамланы юреклерин ичинден ёкъ этип турагъан шо ёрукъу сорапгъа толу кюйдеги ва мекенли жавап болма герек, шо да Аллагъгъа инанывда токъташып битмеген осал юреклени сав этме болма герек.

Шолайлыкъ булан, биз жавапны шу къалипде къурабыз. Тюзюн айтгъанда, Къудратны Еси Аллагъ Оъзюню багъанасыз ва камилешген Эркилиги булан оъзюню бары да яратывлары ва шоланы гъар тюрюлю журалары ва къайдалары булан шу барлыкны яратгъан. Аллагъны Эркилигини камилешген терен гъакылы шо яратывлардан янгъыз бириси (шо яратыв да – инсан) сайламлысы болсун, шо къалгъанлагъа ёлбашчы ва яратывчу гюч болсун деп оърде гётерилген, къалгъанлар буса, огъар таби болма, ону тапшурувларын кютме ва гючю булан огъар къуллукъ этме герек. Яни, инсан хас кес ва яратывчулукъну башы гысапда бу дюньяда озюню къолунда низам топлашгъан яратывчу гюч гысапда белгиленген. Шо гъакъда Къуръанны аяты да тапшурмалар булан англатыв бере (маънасы): «Муна сени Есинг малайиклеге булай айтгъан: «Мен ер юзюнде оъзюню вакилимни токъташдыражакъман». Олар булай сорагъан: «Сен шонда эдепсизлик – намуссузлукъну яжакъ ва къан тегежек кесни ерлешдирежексен, шо вакътиде биз буса Сени макътап, онге гётерибиз ва сыйлы этебиз». Ол булай жавап берген: «Тюзюн айтгъанда, Мен сиз билмейген затланы, билемен» (сура «Аль-Бакъара»). Башгъа гъадисде де лап шолай айтыла: «Ол сизин топуракъдан яратгъан ва сизин шонда ерлешдирген».

Шолар барысы да, инсан белгили бажарывлукълагъа еслик этеген болсун ва шо тармакъда огъар кёмеклешген даражалар ону камилли этсин учун, башгъалардан эсе, ол танглангъан. Аллагъ да огъар гъакылы, ой, ругъ берген. Огъар гъакимликге гъасиреликни, абур-сыйгъа, оър болувгъа талпынывну гыслерин сингдирген.

Эгер Аллагъ инсанны бу дюньягъа ёлбашчы ва яратывчу гюч гысапда танглагъан буса, шоланы ол янгъыз шо даражалагъа ес болса кютюп болур.

Тек оланы къарангы яны да бар, шолар да кёбюсю гъалда уллу къайгылагъа ва масъалалагъа гелтире. Шо

ишлер эки де ягъы итти савутгъа ошай: эгер бир ягъы булан гессе, олъчевге къыйышывлу болуп ва низамгъа гелтирер, эгер бириси ягъы яда эки де ягъы булан гессе, бары да затланы низамын бузар, бу дюньяны ва жамиятны оълумге ва къайгы-дерте гелтирер. Шону учун Аллагъ шо савутгъа аманат деп айтгъан ва ону агъамиятлыгын шулай сёзлер булан англатгъан: «Биз [деген дюньяланы Еси] кёкелеге, ерге ва тавгъа [сыртына алып элтмеге] жаваплыкны [Аллагъны пурманына гёре] адам алып юрте...»

Оърде эстерилген бары да даражалар янгъыз Къудратны Есине хас, тек – камилешген даражада Билим, Юч, Зорлукъ Еслик этив, Ёлбашчылыкъ, Борчлу этив ймик даражалар да янгъыз Къудратны Есине хас.

Биз шо даражалагъа шонча да макътавлар этилегенге ва шончакы къоркунчу экенге тюшюнгенбиз ва шо зорлукъну адамны къолунда гючю барны англагъанбыз. Шолай болгъанда, шоланы къолда сакъламакъ ва ёлгъа салмакъ учун башгъа гюч гъажатлы, ону шогъар бажарывлукъу болма герек, шо бажарывлукъда адамны къастын яман затдан айырма ва ону оъзюню бажарывлукъун янгъыз тийишли ёлгъа бакъдырма борчлу этме герек. Арагъа булай сорап чыгъа: адамны тюз ёлда ойлашма – парахатлыкны токъташдырып, рагъатлыкны ва дюньяда низамны болдурма не зат борчлу эте?

Мунда бир жавап бар: янгъыз гъакъ герти дин инсанны тюз гысилге гелтирер, ва янгъыз о огъар шо борчну кютме болагъанны ёлну гёрсетер. Динни аслу гесеги де гъакъ герти инсанлыкдыр. Тюз гъакылы да шогъар гелтире. Яни, гъакылы-англав бу дюньяны Яратывчу баргъа мюкюр бола, ва Ол Оъзюню кюрчюсюнде янгъыз Бир бар. Ва, гъакъ герти кюйде, Аллагъдан къайры, биревде де Ёлбашчылыкъ гюч ёкъ, ва Аллагъдан къайры дагъы биревде де оъзге гюч ва Къудратлыкъ ёкъ. Аллагъ кимге сюе буса яшав бере, кимден сюйсе, ону ала. Ол шоланы олъгенден сонг тиритме де бола. Аллагъ адамланы ишлерине гёре дуван гесер ва гъар кимге тийишлисин берер. Инсан, ой къуруп, шоланы барысына да тюшюне ва къатты иманы булан тах инана. Натихада гъакъ герти иманлыкъ гъар кимни тийишли даражагъа сала. Шону Къуръанны сёзлери де гёрсете (маънасы): «Пиръавунну ер-юзюнде оъмеклик къуршай ва онда яшайгъанланы талаплагъа беле. Бирлерин ол, оланы уланларын олтюрюп, олжаларын сав къюп осаллашдыра. Тюзюн айтгъанда, ол талайсызлыкны ягъанланы бириси болгъан. Биз ер-юзюнде эстик болгъанлагъа рагъмулукъ гёрсетме, оланы ёлбашчылар ва варислер этме, олагъа ер-юзюнде гъакимлик берме ва пиръавунгъа, Хамангъа ва оланы астерлерине олар неден сакъ болма герекни гёрсетме суйдук».

Шолукъ булан, инсан гъакъ герти динни янгъыз бир Яратгъангъа инанывну юрютмекде гъажатлы.

(Сайт Рамазан Бути. «Кубрал якиния»).

ТАРЖУМА ЭТГЕН

АМИР МЕВЛЮТОВ

Напсыгъа кѐмек гѐрсетивден чыдамлыкъ этив ва сакъланыв

Чыдамлыкъны кюрчюсю

Чыдамлыкъ – шо сабурлукъ этив, кыйынкъланы кьатгы кюйде башдан гичирив, кант этивлени гери урув, напсыны о суйген затлардан сакълав, ачувну енгив, кьочкакълукъ ва рагъмулукъ. Зун-Нун-аль-Мисри булай айтгъан: «Чыдамлыкъ – шо шариатгъа къайсы буса да бир къаршы турувлардан арек болув, сагъа гъатта къайчы кьопгъанда да сабурлукъну сакълав, олай да сагъа ярлылыкъ гелгенде де тыш гѐрюнюшюнг булан мадарлыкъны гьислерин гѐрсетив ва кѐмек тилев булан янгыз Къудратны Еси Аллагъгъа ялбарыв».

Къайгы кьопгъан мюгълетде гъалынгны тергевню тубюнде сакълавгъа бажарыв ва озьюнню гъатта къурдашларынгни алдында да сакълап болув шо чыдамлыкъны белгиси гьисаплана.

Чыдамлыкъ гѐрсетивню кыйматы ва шону учунгъу шабагъат

Къудратны Еси Аллагъ чыдамлы адамланы эсгерген, олагъа Озьюню чомартлыкъларындан уллу савгъатлар берген. Яратгъаныбыз булай айтгъан (маънасы): «Гъакъ герти кюйде, чыдамлыгъа гъисапсыз кѐп савгъатлар берилир» (сура «Аз-Зумар», аят 10).

Къудратны Еси Аллагъ Пайхамаргъа ﷺ булай буюргъан (маънасы): «Исбайы чыдамлыкъ гѐрсет» (сура «Аль-Маидат», аят 5). Исбайы чыдамлыкъны гѐрсетив шо озьюне талайсызлыкъ кьопгъан адам озьюн адатлы гъалда тутувдур, яни, озьюню ич дертлерини себеплерин кыргъа чыгъармай сакъланып болувдур. Демек, Къудратны Еси Аллагъ муъминлеге озлени напсы булангъы ябушувларда чыдамлыкъ гѐрсетмекни буюргъан, олай да адамлар булангъы аралыкъларда да шо ёрукълу чыдамлыкъны сакъламакъланы буюруп, булай деген (маънасы): «Гъей, муъминлер, чыдамлыкъ гѐрсетигиз, шо ишде озьгелерден алдынлыкъ этигиз ва озьюню юреклеригизни Магъа къуллукъ этив булан байлагъыз» (сура «Агълю Имран», аят 200). Шону булан бирге Къудратны Еси, къул чыдамлыкъ этип болмажакъ, эгер Аллагъ Озьюню якълавун этмесе, деп булай айтгъан (маънасы): «Чыдамлыкъ эт, сени чыдамлыкъгъа буса янгыз Аллагъны кѐмеги булан амалгъа гелме бола». Чыдамлыкъ этивню бары да кыйматлыгъын Расулуллагъ ﷺ англатгъан: «Чыдамлыкъ – шо иманны яртысы, гъакъ герти билимлер буса (якин) – савлай иман». Олай да Пайхамаргъа ﷺ булай айтгъан: «Къайгылар кьопгъанда чыдамлыкъ гѐрсетив ва, Къудратны Есине шабагъатларына умут этип, шогъар булан разилешив, къулланы азат этивден де кыйматлы».

Пайхамаргъа ﷺ булай айтгъан: «Чыдамлыкъ ва Есибизге ялбарыв бусурманланы нечик тизив савутудур». Расулуллагъ ﷺ булай айтгъан: «Къудратны Есине лап кыйматлы сужда кылыв – шо кьопгъан кыйынкълардан сонг енгил-

лик болур деген умут». Асгъаба Али ибн Абу Талиб булай айтгъан: «Иман учунгъу чыдамлыкъ, къаркъара учунгъу баш йимикдир».

Чыдамлыкъны гъакъындагы ари в сѐзлер

Чыдамлыкъ гѐрсетивню кюрчюсюне ва кыйматлыгъына англатьв береген сѐзлеге байлавлу дин алимлер булай айтгъан. Шо сѐзлени бир нечелерин беребиз:

1. Жунаид аль-Багъдади булай айтгъан: «Чыдамлыкъ – шо лап аз да разилик билдирмейли къайгы-дертлени ва кыйынкъланы сынамакъ».
2. Ибн Атаиллагъ булай айтгъан:

«Чыдамлыкъ – шо къайгыгъа тарыгъанда бек гъюрметли тарбиялангъанлыкъын гѐрсетив».

3. Олай да булай айтылгъан: «Чыдамлыкъ – шо озьюне талайсызлыкъ кьопгъанда да, онгайлы яшаву болгъанда йимик тутуп бажарыв».

4. Аль-Хаввас булай эсгерген: «Чыдамлыкъ – шо Къуръанны ва Сюнетни нормаларын сакълавда къайпанмаслыкъ».

5. Али ибн Абу Талиб булай айтгъан: «Чыдамлыкъ – шо юрюше сюрюнмейген миник гъайван».

Чыдамлыкъланы (сабурлукъну)

тюрю-тюрю журалары

Чыдамлыкъны кѐп тюрю журалары бар:

1. Напсыгъа байлавлу чыдамлыкъ. Шайх аш-Шазали булай айтгъан: «Эгер сен яман къурдашындан айрылма сие бусанг, инг алдын, озьюнню напсындан башла. Озьюнню напсынгны сѐгюлеген якъларындан тазалан. Неге тююл, кимесе биревден эсе, сени напсынг сени озьюнге ювукъ, ювукъ адамларынг буса, озьлеге яхшылыкъ этгенге лайыкълы».

2. Къайгылар кьопгъанда гѐрсетилеген чыдамлыкъ. Шо Къудратны Еси Аллагъны гѐрсетивлерине байлавлу болуп къаршы турувлар ва разисизликлер ёкълукъда белги-

лене. Тек тувулунгъан къайгы-дертни гъакъында кант этмейли кимесе биревге айтса, шонда чыдамлыкъгъа къаршы турагъан зат ёкъ.

Умар ибн аль-Хаттаб булай айтгъан: «Эгер чыдамлыкъ ва баракалла этив тюелер болгъан эди буса, мени учун оланы къайсына минме учун башгъалыкъ болмас эди». Пайхамаргъа ﷺ иманны гъакъында сорагъанда, ол: «Иман – шо чыдамлыкъ ва языкъсыныв» – деген.

3. Борчну къайтарма имканлыгъы ёкъ адамгъа байлавлу чыдамлыкъны гъакъында Пайхамаргъа ﷺ булай айтгъан: «Борчну къайтарма имканлыкъ ёкъ адамгъа чыдамлы янашыв, – шо борчлу адам ва ону

буса да, озлени ачувундан яда авур гъалындан тююл, янгыз Аллагъны пурманы булан этген.

Аш-Шазали булай хабарлагъан: «Бир керен мен, кыйыкълангъан гишиге байлавлу болуп, огъар къаршы тилек этме токъташдым, тек шо ёрукълу дуа этме изну берилегенге шекленме башладым».

Тюшюмде мен озьюнню ругъ насигъатчимны гѐргенде, ол магъа: «Эгер сен кыйыкълангъан дагъытма сие бусанг, алгъасама», – деди. Неге тююл, душманларынгни дагъытывда алгъасавлукъ этив ва Аллагъгъа ювукъ болгъан къуллагъа кѐмек этме сююв яшыртгъын гъаваслыкъгъа санала. Аллагъны ихтиярлары-

яшлары, олай да ону мал-матагъны учун Аллагъ яманлыкъны етмиш къапгусун ябагъан садагъа».

4. Адамлар этеген заралны чыдамлы кюйде башдан гечирив. Шо чыдамлыкъны белгили къайдаларыны бириси, шону кыйматлыгъын алимлер гѐрсетген ва супулар англатьв, неге тююл, шо Аллагъгъа тюшюнювню ёлуна аслу ер тутуа.

Адамлар этеген заралны чыдамлы кюйде башдан гечиривню якълары

Мюрютню аслу борчларыны бириси онда дин къардашларына байлавлу болуп яхшы пикру болмакъдыр. Шо борчну бузув буса, яни кимни буса да биревню гъакъында яман пикрусу болув, шо, ачыкъ кюйде, адамны ич дюньясы таза тююлню белгисидир. Эгер де шону булан бирге мюрют, напсын якълап, озьюн гертилеге де къаст этсе, билигиз, Къудратны Еси Аллагъ шо къулну Озьюне ювукъ болагъанлардан этме суймей. Мисал учун, табиинлени зулмулайгъанда, озлени кыйыкълангъа байлавлу болуп гъатта яман тилек булан жавап берме алгъасамагъан, нечик чи, олар Къудратны Еси Аллагъгъа тюшюнгелерден болгъан. Эгер де табиинлерден ким буса да бирев озлени зулмчуларына байлавлу яман тилек этген

на къаршы чыгъа ва гъаваслыкъны ёлунда юрюсе ва озьюню напсына гѐре болса, адилсизлик этген болур».

Белгили кюйде, эгер мюрют озьюню напсын якълама сие буса, огъар устьюнлюклер ёрай буса, ол оюлю суюкге тенг болур. Яни, озьюню напсын якълап, къул олюмлер булан бирге ругъ олюмге тарыр. Ким озьюню напсысына разиликге тарыса, сѐзсюз кюйде кѐтюрюкге тарыжакъ.

Гъалиги заманда башгъа-башгъа пикрулардагы адамланы санаву юз керенлер артгъан, шо буса жамиятны бѐлюнлеге элте. Буса да, сиз сизин гюллейгенлеге рагъмулу болажагыгъызгъа умут бар ва олагъа жавап бермей кьояжакъгъа шекленмейбиз, яни оланы пышдырыкъларына ирия болмажагыгъыз да белгили.

Оърде айтылып гетген калималаны мурады сиз яшавда чыдамлыкъ гѐрсетежегиз булан байлавлу, Къудратны Есине умут этив, бары да ишлерде янгыз Аллагъгъа аркъатажагыгъыз булан байлавлу, неге тююл, Ол бары да ишлерде кѐмекчи, Ол – дюньяланы Еси, лап яхшы якълавчу. Тек гъар Муса учун пиръавун гъажатлы. Аллагъ Озьюню пачалыгъында бары да затлардан оърлюк ала.

ДАГЪЫСТАННЫ МУФТИСИ ШАЙХ
АГЪМАТ ГЪАЖИ АБДУЛАЕВНИ
«БЛАГОНРАВИЕ ПРАВЕДНИКОВ»
ДЕГЕН КИТАБЫНДАН

Ихтиярларыгъыз къыйыкъсытылгъанда сабурлукъ гёрсетмек гъажатлы

1 « Эгер шолай этме бажарылмай буса, эришегенлени кюйса тюгюл кюй ёкъ. Эгер де натижада Аллагъны кюлу шолай этме де болмаса, ол шо ачувуну лап тебен оылчевюн ачыкъ кюйде гёрсетсин. Яшыртгъындан буса, ол кёп керенлер ва даим Къудратны Еси Аллагъга, Яратгъаныбыз ону тилевюн къабул этгинче ва къысматын енгиллешдиргинче, оюзюн къыйыкъсытагъанлардан якъласын деп, ялбарып тилеме герек. Оьрде эсгерилген бары да нормалагъа гёре юрюмекни бизден бизин дин илмубуз талап эте.

Адам оюзюню ич менгиревлюгюнден ва манглыгъындан ва хохайлыгъындан жавап гъисапда этилме герекли яманлыкъны талап этеген чыгъынлыгъындан сакъ болсун. Неге тюгюл, этилген ишге яманлыкъ булан жавап берме алгъасайгъан гишиге, гъатта ол къыйыкъсытылгъанлардан болса да, адамланы ягъындан огъар кёп зарал болар. Шолай кюлну башына эки де дюньяда ругъ якъдан ажал кюбар. Шолар барысы да такъсырлагъа кюллукъ этежек, неге тюгюл, башына сынава кюпгъан заманда кюл Къудратны Еси Аллагъдан кёмек излемеген. Эгер ол, оюзюню бары да осаллыгына ва къарывсузлугъуна мюкюр болуп, Къудратны Еси Аллагъга ялбарып бакъса, Яратгъаныбыз гъеч себепсиз адамланы ягъындан болагъан яманлыкълардан азат этер. Кюл буса шондан сонг гъеч

къыйынкъны башдан гечирмес. Яда Яратгъаныбыз къыйыкъсытылгъанлары, оларда зулму этмек учун гъеч гёнгюл къалмайгъан кюйде, не буса да башгъа бир зат булан машгул этер. Олай да Аллагъ къыйыкъсытылгъангъа уллу рагъму ва къатты сабурлукъ берме бола, шоланы яхшылыгъындан ол, Къудратны Еси Аллагъдан енгиллик гелгенче, бары да яманлыкъланы ва

навсуз кюйде береген шабагъатлар йимик, ахырсыз-артсыз савгъатлар алажакъ. Яратгъаныбыз булай айтгъан (маънасы): «Эгер сиз оьч алывдан сакълансагъыз ва чыдасагъыз, шо сабурлукъ этгенге оьзлеге яхшы болур» (сура «Аль-Араф», аят 137).

Сыйлы Къуръанда сабурлукъну гъакъында хабар береген дагъы да кёп санавда гъадислер бар.

къыйынкъланы лайыкълы кюйде башдан гечирежек. Муна шо заман Аллагъны кюлу эки де дюньяларда шабагъатгъа лайыкълы болур. Шоллукъда дюнья пайындан яхшы натижа алып, ва адамлар учун буса, ону сабурлукъну даражасы ачыкъ болур. Ахырат яшав буса ол, Къудратны Еси Аллагъ, сабурлагъа са-

Оьрде айтылгъан затлардан дарс алма ким де бажармайгъангъа гёре кёллер, бир-бирине гелтиреген заралгъа чыдап, даимлик къыйынкъланы ва азапланы башдан гечире. Шо ёрукъдагъы адамланы кёл уллу кюркюнчлукъ – Къудратны Еси гъайын этмейген кюллардан къайрыланы, эки де дюньяда ажал къаравуллагъан.

Простой адамлар, оланы башына бир тюрлю яманлыкъ кюпса, болуп турагъан бары да затларда янгыз оюзюню кепин бузгъанлары айыплайлар. Шо затлар барысы да олар Къудратны Еси Аллагъны эсге алывгъа ва ону терен гъакъылына гъайсыз янашагъанлыкъдан ва шондан арекеде экенге бола. Шолай адамлар оьзлени башына кюпгъан яманлыкъгъа къаршы сёзсюз кюйде оьзлени гючу, гъилласы ва напсыны зорлугъу булан къаршы турма къаражакъ. Шогъар гёре олагъа оьзлеге адамлар этеген бары да яманлыкълагъа чыдама такъсыр гъисапда буса, узакъ заман ругъ сокъурлукъну къарангъылыгъында болма тюше. Оькюр ойлу ва терен гъакъыллы адамгъа бакъгъан якъда айтса, адамланы ягъындан болагъан къайсы яманлыкъ да алданокъ белгиленген иш экенни толу кюйде англай.

Зор гючу булангъы Аллагъгъа къаршы турма бирев де болмай. Шогъар гёре ириялы кюлну билими ва англаву уйретеген ва талап этеген кюйде арты уьзюлмеген кюйде кёмек излеп, янгыз Къудратны Еси Аллагъга ял барма герек шону булан бирге, оюзюню осаллыгъын ва къарывсузлугъун да шогъар чакъырма тюше. Шоллукъда Адамны шолай авлети къайсы яманлыкъдан да аман сакълайгъан Къудратны Еси Ал-

лагъны гючюне къатты кюйде аркъатажакъ. Шолай гезикде Аллагъны кюлу адамланы ягъындан этилеген яманлыкъланы гери урма болажакъгъа гъеч шеклик ёкъ, неге тюгюл, адамлар этеген яманлыкъны оту яна буса да, Къудратны Еси Аллагъдан кёмек излеген кюлгъа зарал этме болмас. Янгыз Яратгъаныбызгъа аркъатайгъан кюлгъа бирев де, бир зат да гъакимлик этме болмай.

Бизин заманда гъар адам сабурлукъну гъажатлыгъын башдан гечире. Ким даим оьрде эсгерилген тюз ёл булан юрюсе, эки де дюньяда насипли болур. Шо ёлдан тайышгъан адам буса, Къудратны Еси Аллагъны пурманы булан оюзюню напсына инанып туражакъ. Шондан сонг шолай адам адамланы ягъындан этилеген яманлыкълагъа оюзюню гючу ва гъилласы булан къаршы турма башлажакъ, шону натижасында да бу ва ахырат яшавда ахырынчылай ажал табажакъ.

Шогъар гёре адамлар сагъа къаршы не буса да бир яманлыкъ этгинче, оюзюню бары да ишлерин Къудратны Еси Аллагъга инанма герек. Оьзлени ишлерини лап башында Огъар кёмек тилеп багъагъанлагъа байлавлу болуп Къудратны Еси Аллагъны ёл-ёругъу шолай. Шо ёлгъа гёре юрю, неге тюгюл, шо къыйматлы алтын ва тез болагъан енгиллик. Сабурлукъ буса шону учун кёмекчи гъисаплана.

ДАГЪЫСТАННЫ МУФТИСИ ШАЙЫХ АГЪМАТ ГЪАЖИ АБДУЛАВНИ «БЛАГОНРАВИЕ ПРАВЕДНИКОВ» ДЕГЕН КИТАБЫНДАН

Ораза байрам

1 « Сагъ (закъят-уль-фитр)

Сагъны (закъят-уль-фитр) уьюнде бир гюнге болар чакъы ашы бар гъар бусурман гиши (олай да къатынгиши) тёлемеге борчлу. Ол адам ораза байрам болгъанча сав болмагъа тарыкъ. Шолай, байрам болгъанча тувгъан яшгъа да сагъ чыгъармагъа герек. Байрам башлангъанча оьлген адам саялы сагъ чыгъарылмай.

Сагъны байрам гюн чыгъара, амма ону байрам намаз къылгъанча чыгъармагъа яхшы. Алимлер сагъны рамазан ай башлангъан гюнден тутуп алданокъ чыгъармагъа ярай деп айта. Байрам гюнню ичинде сагъ тёлеп болмагъан адам гюнагъгъа тюше ва ону болгъан чакъы тез чыгъарып тайдырмагъа герек.

Бир гюнге болар чакъы ашы бар гъар бусурман гиши сагъны оьзюнден къайры, ону табилгиндегилер учун да чыгъармагъа герек: къатыны, авлеттери ва ш.б. Гъакъылбалыкъ болгъан уьягъюлеринден сагъ тёлемекге вакиллик алмагъа тарыкъ.

Сагъ яшайгъан ерде лап кёп къоллангъан ашамлыкъ булан чыгъара. Би-

зин якъларда шолай ашамлыкъ будай санала ва шо саялы сагъ да будай булан чыгъарыла. Сагъны оылчевю бир адам учун 2 кило 600 грамгъа тенг геле. Эгер будай яхшы тазаланмагъан ва арасында арпабашлар, чангъа яда оьзге затлар бар буса янгъылышмас учун оылчевю бир аз кёп этмеге яхшы болур.

Негети булай этиле: «Мен негет этдим бу йылгъы борч болгъан сагъын чыгъармагъа оьзюмден (къатынымдан, уланымдан ва ш.б.) Аллагъ учун».

Сагъ секет йимик янгыз белгиленген адамлагъа берилмеге тийишли:

1) пакъырлагъа (тарыкълы болжалдан янгыз 20-30% гелими булангълар);

2) мисгинлеге (тарыкълы болжалдан янгыз 70 – 80% гелими булангълар);

3) секетни жыйып, сакълав, гъисап этив, етишдирив булан машгул адамлагъа алапа гъисапда;

4) сурсат якъдан кёмекге гъажатлы Ислам динни къабул этгенлеге;

5) оьз оьзюню эркин этмеге деп дыгъар байлагъан кюллар;

6) гъалал муратлагъа деп борчгъа

гирген ва шоланы тёлеп болмайгъанлагъа;

7) гъакъ герти ёлда да болуп сыйлы дав (къазават) юрютегенлеге;

8) маясыз къалгъан гъалал муратлар булан ёлгъа чыкълан сапарчылагъа.

Мунда сагъ янгыз оьрде эсгерилген бусурманлар учун тийишли деп айтмагъа тарыкъ. Ону башгъа адамлагъа берив (масала, эсгерилген гюплеге гирмейген сакъатлагъа, етимлеге, межитлеге) берив тюз болмай ва сагъгъа саналмай, садагъа болса тюгюл. Эсгерилген гюплеге гирмейгенлеге сагъны бермей оьзгелеге берив борч кютюлгенге саналмай.

Инг башлап сагъны къардашлагъа ва хоншулагъа бермеге тарыкъ (олар эсгерилген гюплеге гире буса). Амма шариат сакъламагъа борчлу этген къардашлагъа сагъ берилмей. Масала, сагъ къатынына, авлеттерине, ата-анасына берилмей, неге тюгюл сагъ чыгъарагъан адам оланы олай да сакъламагъа борчлу. Эгер къардашланы арасында сагъ берилмеге тийишли адамлар ёкъ буса, сагъны яшайгъан

ерингдеги тийишлиге бере. Юртунгда, шагъарингда да олайлар ёкъ буса, хоншу ерлеге тапшура.

Сагъ тийишли адам ону алгъан алгъаны булан суйгенин этмеге ихтиярлы: суйсе ашар, сатар, савгъат этер.

Сагъны рамазан айда ораза тутгъанмы-тутмагъанмы башгъа тюгюл, бары да бусурманлар чыгъармагъа герек.

Шаввал ай

Шаввал айны биринчи гюню – Ид-уль-Фитр (Ораза байрам) бола. Артын дагъы экинчи ва уьчюнчю гюнлер де байрам гюнлер.

Шаввал айда алты гюн ораза тутмакъ суннет. Бир гъадисде булай айттыла: «Рамазан айда ораза тутуп, сонг шаввал айда да алты гюн ораза тутгъан гиши сав йылны узагъында ораза тутгъандай зувап къазанажакъ».

Шаввал айда ораза тутувну байрамдан сонг экинчи гюнден башлама ярай ва бёлуп-бёлуп тутмагъа да ярай, тек арты-артындан тутса, яхшы санала.

ЯЛЫН ТОП

Аявлу реакция!

Яза сизге Яхсай юртлу Мадина Эртуханова. Мен бизин «Ас-салам» гезетибизни алагъаным нече йыл да бола. Гъали буса оъзюмню яшавумда болгъан бир тамаша ишни гъакъында язмагъа суюдюм. Тогъуз йыл болагъанда мен шо тюпде язылгъан отну ичинден чыккъанман. Нечик болгъанны гъакъында энни хабарлайым.

1964-нчю йылыны язы. Чакъ исси ва яллатып бара. Чакъ бюркев, явма сюегени билинди. Тюшден сонг кекню буруп басды, иссиликни басдыртды. Дюнъасы чыракъ сёгендей болуп къалды. Ахшамгъа таба явма башлады. Ява десенг, кек тешилген йимик ява. Мен де гиччи уланкъардашымны да алып, уйге гирме алгъасадым. Уйге гирме суймей уланкъардашым эрише, ява буса да къайырмай: салкъын чакъда ойнама сюе, тек мен уйге гийиртдим. Ону йылавун токътагма сююп аякъларыма бойлукъ да ташлап, юхлатма сююп чайкъадым ва юхлап да къалды. Аякъларымдан аста алып тахтамакге салып, арив басдыртдым. Альбом да алып, явгъан чакъны суратын этме урундум. Каран-

дашларыма уч да чыгъарып бояп башладым. Къырда гъали де ява. Анам да ишден къайтып, алачыкъда кёрюк де ягъып, экмеклер биширме башлады. Анамны йымышакъ къоллары булан биширген, йымышакъ

экмеклерини ийиси сав абзаргъа яйылды. Кёрюкден янгы чыккъан экмекни иссилей ашама сюемен, тек суратдан да айрылма суймеймен. Чакъда бир юхлап турагъан яшгъа да гёз тийдиремен. Яшмын яшнаы къаршыны яп ярыкъ этип къоя, арты булан кек кекюрей, явун токътама турмай. Бирден бир къавгъа чыгъып гетди. Уйню терезисин бузуп, бир дегерек ялын топ гирип гелди, уйню ичи къып-къызыл болуп къалды, гирген еринден чыгып да гетди. Менден бек къоркъгъан уланкъардашымны бавурума да ба-

сып, уйден чыккъыкъ, тек къаркъараны къартыллавукъ басгъан яшны гъаран тутгъанман ва оъкюрюп йылайман, магъа да тогъуз йыл бола. Абзарда бирев де ёкъ. Анамны тавушу хоншуларда йимик чалынды ва олагъа кёмекеге чабып гетген. Олар да бир зат да болмагъанны билип, бизин йылайгъан тавушгъа чабып гелип «Товба астагъафируллагъ», не болгъан, деп къарсалап, бизин алып къысып къучакълады. Яллап турагъан уйге алгъасады. Биз уйден сав чыккъангъа бек суюндю.

Яратгъан Аллагъымны яхшылыгъындан, шюкюр болсун Оъзюне, шо уллу отну ичинден мен де, гиччи эркъардашым да сав чыккъыкъ. Шондан сонг кек кюкюресе эпсиз къоркъаман.

«Ялын топ»

Кек кюкюреп явун ява,
Кёсге гёзюм сагаман,
Аллагъымдан кёмеке тилеп,
Кёкге къарап тураман.
Язны бир яллап гюню,
Кек тешилип явун ява,
Уйню ичи исси болуп гетди.
Топ ургъандай уллу къавгъа
Терезени уруп бузду.
Гирип гелди ялын топ,
Уйню ичи уллу ялын
Чыгъып гетди болуп окъ.
Шо ярыкъны ичинден
Мен, Мадина, чыккъанман,
Кек кёкюреп явун явса,
Эпсиз кюйде къоркъаман.

Емиш терек

Йылыны он эки айы
Арив биринден бири.
Тек барындан исбайы
Апрель айыны бири.
Ол гюнден башлап гетер
Язбаш йылыны еллери.
Тереклер де чечилер
Емишлени бюрлери.
Шолай етер онлары
Бюрлери чечек ачар.
Терекни гъар санлары
Ачылып гетип къалар.
Сонг эндиги япыракъ
Арты булан гёрюнер.
Чечек сёнген сонг ап-акъ
Бутакъ тутар тюрюлер.
Ол тюрюлер осежек,
Терек толар емишге
Бу терекге бишежек уллу сари кюреге.

ЛЕЙЛА БОЛАТОВА,

БАБАЮРТ РАЙОН, ХАСАНАЙ ЮРТ

АЙЛАНА ЯКЪ

НИЗАМСЫЗЛЫКЪ АСУВЛУКЪГЪА НЕЧИК ТАЪСИР ЭТЕ, ВА ШОГЪАР НЕ ЭТМЕ ГЕРЕК?

Сиз къачан буса да иш столугъузда жыйылгъан гъар тюрлю затланы кёплюгюне ва шоланы гъажатсызлыгына тергев этгенмисиз? Столугъузну оьлчевюне къарагъанда, шонда гъеч четимлик ёкъ, ишлемек учун имканлыкъ бар йимик де гёрюне. Тек гъал шолай тюрлю!

Мекенли иш юрютюлегенде къолланмайгъан затлар ону натижасына бек четим эте. Гъар тюрлю затлагъа къызгъанып янашыв (бу къутукъну ташлама тюшмей, эде ёкъ ерден тарыкъ болуп къалса?...) бир-бирде адамны къызгъанывдан да оьрлюк алагъан гезиклер бола. Шолай янашывгъа халкъ арада «Плюшкинни авруву тийген» деп айтыла.

Йельск университетде ахтарылар юрютген, шоланы натижалары гёрсетеген кюйде, гъар тюрлю затлардан айырылв ва къаркъарагъа болгъан авуртув учун баш майны шо бир гесеги жавап бере. Простой сынав оьтгерилген, шону барышында сынавну ортакъчыларына, къолларында тутуп турмакъ учун, чашкалар бергенлер, сонг чашкалар аукционда ортакъчылыкъ этген. Къаркъара контактны (тийив) маънасы толу кюйде белгили этилген. Чашка адамны къолунда не болжалда узакъ заман тургъан буса, огъар кёп оьлчевде акъча берме гъазир болгъан.

Низамсызлыкъ, о не ерде болса да – иш столда, школада яда айры уйде болсун, тергевню бир ерге топлавну тёбенлешдире ва ишни гъалына четим эте. Загъматны натижаларына байлавлуп болуп Пристонск университетде алимлер оьтгерген бир нече сынавларда да токъташдырылгъан. Ондан къайры да, низамсызлыкъ, тергевлюкню ва асувлукъну тёбенлешдиргенден къайры, кёбюсю гезиклерде стрессге де гелтире.

Низамсызлыкъдан нечик арчылма бола? Кёплер шоссаят: оъзюне маслагъат этип, мекенли кюйде жыйышдырма герек, деп айтажакъ. Шону бир аз мюгълетте таъсири де болур. Низамсызлыкъ – шо бир тюрлю алымланы ва хасиятланы натижасы. Натижаны «тамурундан» ёкъ этмек учун ону тудурагъан себеплерден арчылма герек.

Низамны гюкму сюрювюню бир нече девюрю:

1. Инг алдын Плюшкинде болгъан бир тюрлю хасиятлардан арчылма герек.

Оъзюгюз учун гертиден де гъажатлы затлар учун шу мюгълетте лимит токъташдырыгъыз. Шо янгыз бар маллагъа тийип къалмай, санавлу файлагъа, контактлагъа да тие.

2. Ойгъа къыйышывлу минимализм (лап аз затлар). Шу сезонда гъажат-

болуп да кютюлме гереки гъакъында айтма сюемен.

4. Низамгъа байлавлуп алымны уьстюнде иш гёрюгюз. Бизин барыбызны да алымларыбыз бар. Шоланы кютмей къойсакъ, багъыйсыз гъалгъа тюшебиз, масала, тишлени жувув. Уйге мекенли тазалыкъ этигиз ва кютген ишигизден леззет алыгъыз.

Буса да, белгили кюйде, низамсызлыкъ ишни асувлулугъуна терс таъсир эте. Адамланы бир тюрлю тайпалары бар, шолар учун низамсызлыкъ къайнайгъан ишни белгиси гъисаплана. Адатлы гъалда шолай низамсызлыкъгъа «яратывчулукъ» деп айталар. Мисал учун, белгили Алан Тьюрингни столу пал-пал болуп жыйылгъан кагъызлардан толуп бола болгъан, башына гелген ойну буса, бир гесек кагъызгъа яза болгъан. Ону учун низамсызлыкъ асувлуп ойну сыры гъисаплана болгъан.

Буса да, шолай башгъалагъа ошмайгъан кеслер толуп турмайгъанны эсгерме тюше. Адамланы кёбюсю низам болдурулагъан ерлерде ёрукълу ва асувлуп ишлей. Эгер оъзюнгю эсинге тазалыкъ – шо иманлыкъны яртасы экенни салсанг, шо столунда да, ойларында да низамны сакълавда гъаваслыкъ гюч болур.

Бусурманлар буса «тазалыкъ – иманны яртасыгъ» экенни эсинде сакълагъан.

АБДУЛЛА МУСЛИМОВ

– Яшланы такъсырламагъа яраймы?

– Ѓар адам агълю къурагъанда, Есибиз Аллагъ суйсе, огъар авлетлер туважакъны англамагъа герек ва Яратгъаныбыз бизге оланы савгъат, аманат йимик бере, шо саялы яшланы нечик тарбияламагъа герекни билмеге тарыкъ. Булайлыкъны сезмеге болгъанлар тарбиялавда биринчи абат этген де-меге ярар.

Пайхаммарыбыз ﷺ булай айтгъан: «**Етти йыллыкъ чагъындан тутуп яшны намаз къылмагъа уйретигиз, он йылдан сонг буса, къылмай буса, такъсырлагъыз**». Бу гъадис яшланы чагъына гёре тарбия нечик болмагъа герегин гёрсете, демек етти йыллыкъ яшгъа сёз таъсир эте, он йылдан тутуп буса, такъсырлав къоллана.

Такъсырлав – яшланы токъсалав, олагъа къол гётерив демек тюгюл. Масала, яш сюеген затны заманлыкъгъа ондан алып, оюнчагъындан айырыв, озгеден къуру къоюв, оюнларын гери урув – яш айтгъан-ны этгенче тарбиялану бир къайдасы. Олай да къатты кюйде айып этмеге, урушмагъа да ярай. Лап ахырынчы гезиклерде къапас бермеге яратыла, тек яшны къаркъарасы гегермейген кюйде бек урмай.

Аллагъны Элчиси ﷺ яшланы бек сюе болгъан ва олар булан кеп

ойнагъан. Аслу гъалда Пайхаммар ﷺ яшланы къучагъына алып, олагъа тилини учун чыгъара болгъан, яш буса, шону тутмагъа къарап, ойнай болгъан. Шо заман Пайхаммар ﷺ тилин яшырып, сонг янгъдан чыгъара болгъан, натижада булай оюн гиччипавланы бек къувандыра болгъан.

Яшлар булан йымышакъ, лакъырлашыв учун ачыкъ болмагъа тарыкъ, олагъа тынглап, англап болмагъа да герек. Олар не сюегенни билип, асаракъ булан шону Ислам дин ёлгъа бакъдырмагъа бажармагъа яхшы.

Если адам яшгъа рагъмулу ва йымышакъ юрекли болмагъа тарыкъ. Амма шону булан бирче динге бакъгъан якъда заманы гелгенде къаттылыкъ гёрсетип болмагъа да герек. Демек, яшлар этеген затлар Ислам динге къаршы чыгъа буса, оьрде эстерилген гъадисге гёре, ата-ана шолайлыкъны алдын алмагъа борчлулар.

Яшлагъа артыкъ эркинлик берилмеге де герекмей. Ѓалиги заманда бир-бир яшланы «оз яшаву» бола ва олар озлер суйгенни этип юрюйлер. Эгер яшлар билимли тува эди буса, Аллагъ олагъа ата-ана бермес эди. Шолайлыкъда, ата-ана яшлар учун оьмюр бою аркъатаяву болуп геле.

– Ѓар айда уьч гюн ораза тутса, шо сав ай ораза тутгъандай болагъаны гертими?

– Ѓар айда уьч гюн ораза тутмагъа яхшы ишлерден санала (мунда рамазан айны гъакъында айтылмай). Ѓар ибадат иш он керенге ерли артдырылагъангъа гёре, гъар айда уьчер гюн ораза тутагъан адам гъар гюн ораза тутгъандай болар.

Пайхаммар ﷺ булай айтгъан: «**Ким гъар ай уьчер гюн ораза тута буса – даим ораза тута**».

Эгер инсан гъар ай

уьчер гюн ораза тутмагъа токъташгъан буса, шабагъатны дагъы да бек артдырмакъ учун «айаму-биз» деген гюнлерде ораза тутса яхшы (ай рузнама булан гъар айны 13, 14, 15-нчи гюнлери). Олай да «айамусуд» деген гюнлерде де ораза тутмагъа яхшы санала (айны 28-нчи ва ону арты булан гелеген эки де гюн). Ѓар итнигюн ва хамисгюнлер ораза тутмагъа да суннетлерден.

– Намаз чакъырагъан азанны тавушу эшитилгенде эретурмагъа тарыкъмы?

– Шариатда намаз чакъырагъан азанны тавушу эшитилгенде эретурмагъа герек деп суннет ёкъ. Амма азан эшитилгенде бары да ишлени къоюп, шогъар жавап бермек яхшы ишлерден санала.

– Совет Союзу заманында гъаж къылмагъа болмагъан оьлюлер учун гъаж къылмагъа тарыкъбызмы?

– Ѓаж къылмакъ борч гъисапланмакъ учун оьз шартлар болмагъа тарыкъ. Шоланы арасына гъаж къылмагъа сюеген гиши бусурман болмакълыкъ, гъакъылбалыкъ, гъакъылдан тайышмагъан, къул тюгюл эркин адам, савлукъ ва мал якъдан имканлыкъгы бар гиши болмакълыкъ гире.

Имканлыкъ эки тюрлю бола:

1. Озью гъаж къалмагъа болмакълыкъ;
2. Озью болмай буса, башгъаны оьзюню орнунда йибермек.

Ѓаж къылмагъа имканлыкъ беш затдан гъасил бола: ёл транспорт бар болмакъ, ашамлыкъ сурсатлар, ёл къоркъунчсуз болмакълыкъ, гъаж къылмакъ учун савлукъ болмакълыкъ, олай да гъаж къылмакъ учун герек чакъы заман болмакълыкъ.

Эгер инсанны гъаж къылмагъа имканлыкъгы бола туруп, ол къарт болуп яда авруп, гъаж къылмай оьлюп гетген буса, ол саялы гъаж къылмагъа тарыкъ, ондан сонг сыйлы ерлеге бармакъ учун харж къалгъан буса.

Совет заманларда адамлар гъаж къылмагъа болмай болгъан, неге тюгюл гъакимият шону гери ура болгъан. Шо саялы о замаларда оьлген адамлар учун гъаж къылмагъа борч тюгюл.

Дагестанский исламский университет и медресе имени шейха Мухаммад-Арифа объявляют прием абитуриентов на очередной учебный год.

Обучение предназначено для получения целостных знаний о религии и подготовки специалистов со средним и высшим профессиональным религиозным образованием по направлению «культ исламского вероисповедания» квалификации «священнослужитель исламского культа».

Продолжительность обучения: в Дагестанском исламском университете – 5 лет; в медресе – 3 года. Принимаются юноши и девушки, имеющие среднее полное общее образование. Прием документов – с 1 июня.

Перечень документов, необходимых для поступления:

- нотариально заверенная копия документа об образовании;
- копия паспорта;
- фотокарточки размером 3/4 – 5 штук;
- медицинская справка Ф 086;
- прививочный сертификат Ф 156/у-93;
- рекомендация от преподавателя религиозного обучения либо от руководителя мечети (имам), расположенной по месту жительства абитуриента.

Приём документов – ежедневно, кроме пятницы, с 9:00 до 17:00, перерыв – с 12:00 до 13:00.

Адрес: г. Махачкала, ул. Дахадаева, д. 136. Тел.: +7 988 294 56 16.

– Эрге чыкъгъанча алдын къатынны ораза борчлары къалгъан буса, олар саялы къодуну (мудд) эри телейми?

– Эри къатынын аш, опуракъ, уй булан таъмин этмеге борчу адам. Амма къатыны рамазан айда ораза тутмагъан буса, шо саялы мудд телемеге эри борчу тюгюл. Бу къодуну къатын оьзюню малындан телемеге герек. Амма эри къатыны учун шо муддну телемеге суйсе, шону толу ихтияры бар.

Рузнама

Август

Гюн лер	Эртенги	Гюн тувув	Тюш	Экинни яссы	Ахшам	Яссы
1	02:47	04:38	12:01	15:59	19:16	20:46
2	02:48	04:39	12:01	15:59	19:15	20:45
4	02:52	04:41	12:01	15:58	19:12	20:42
6	02:55	04:43	12:00	15:57	19:10	20:40
8	02:59	04:46	12:00	15:56	19:07	20:37
10	03:02	04:48	12:00	15:55	19:04	20:34
12	03:05	04:50	12:00	15:53	19:02	20:32
14	03:09	04:52	11:59	15:52	18:59	20:29
16	03:12	04:54	11:59	15:51	18:56	20:26
18	03:15	04:56	11:58	15:49	18:53	20:23
20	03:19	04:59	11:58	15:48	18:50	20:20
22	03:22	05:01	11:57	15:46	18:46	20:16
24	03:25	05:03	11:57	15:44	18:43	20:13
26	03:27	05:05	11:56	15:42	18:40	20:10
28	03:31	05:07	11:56	15:41	18:37	20:07
30	03:34	05:09	11:55	15:39	18:33	20:03

Аявлу охувчулар, "Мобильный байлавлукъ" деген рубрикабызгъа SMS-лер геле. Тюпде шоланы беребиз. Шолагъа сиз де язмагъа боласыз. Бизин номерибиз:

8928-800-01-97

Учредитель
Благотворительный фонд «Путь». Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана

Редакционный совет
Председатель редакционного совета муфтий РД Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ

Главный редактор
Абдул-Азиз МИЧИГИШЕВ

Канонический редактор
Абдулла АДЖИМОЛЛАЕВ

Дизайн, вёрстка
Мухаммад МУСАЕВ
Иса ОМАРОВ

Менеджер
Абдусабир АХМЕДОВ

Газета зарегистрирована Федеральной службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций.

Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 77-42079 от 24 сентября 2010 г.
Индекс 51325
При перепечатке ссылка обязательна.

Набрано и сверстано на компьютерной базе газеты «Ас-Салам». Отпечатано в ООО «Дом печати» по адресу: пр-т Акушинского, 20.

Заказ № _____
Сдано в печать 30 июня 2016 г. в 15:00
Тираж 2 650 экз.

Адрес редакции:
367027, РД, г. Махачкала, проспект Акушинского, 5-я линия, 19. Телефон редакции: 8-928-530-59-70.

Подписка и доставка по г. Махачкале: 914-222. по Республике Дагестан: 8-988-699-28-24.

E-mail: assalamweb@gmail.com
www.assalam.ru